

Ali məktəb haqqında.

BU IL MAJBN 15-DƏ ALI MƏKTƏB İŞCILƏRİNİN BİRİNCİ
YMUM ITTİFAQ MYŞAVİRƏSİNDƏ V. M. MOLOTOV
JOLDAŞBN NITQI

Joldaşlar, izn verin Sizə, ali məktəb işçilərinin birinci Ymum Ittifaq myşavirəsinə və Sizin şəxsinizdə bytyñ ali məktəb işçilərinə və sovet studentlərinə partiyanyñ Mərkəzi Qomitətinin və Ittifaq Xalq Qomissarlar Sovetinin bolşevik salamyñ jetirim. (Gurultulu alqışlar. «Jaşasyn bejyk myallimimiz Stalin joldaş, ura! Jaşasyn bolşevik partiyasyn! Jaşasyn Stalin joldaşyn sədaqətli silahdaş Molotov joldaş!» səsləri jyksəlir, gurultulu alqışlar).

I. SSRI-də ALI TƏHSİLİN İNKİŞAF

Joldaşlar, bizim ali məktəb indijədək öz inkışafında cox myhymm dövr keçmişdir. Ali məktəb sovet hakimiyyəti zamanə iyrmi dərş ili ke-cirmişdir. Kəcən son on il ərzində biz ali məktəbi kökyndən jəniden qurmuşuq.

1928-çi ildə ali məktəb məsələsi ən bejyk sijasi vəzifələrdən biri kimi bizim qarşymızda durdu. Bu, burzua mytəxəssisləri lagerindən olan şaxti ziyancılar ifşa ediləndən sonra ajdın oldu. O zaman sovet ölkəsinin texniki qyvvelərlə ymumijjətlə hələ nə qədər zəif olduqu, burzua təşirinin hələ nə qədər çanlı olduqu, köhnə mytəxəssislər icərisində xarici agentlərin işinin nə qədər geniş olduqu və o zaman bizim jeni, əsl sovet mytəxəssisləri qadrlar çəhətdən neçə joxsul olduqumuz xysusi qyvve ilə aşkara cəyxd.

Başqa myhymm işlərdə olduqu kimi Stalin joldaş 1928—29-cu illər ərzində ali məktəblərin və ali texniki məktəblərin jəniden təşkil edilməsinin də başlıca təşəbbyscysy oldu.

Bolşevik partiyasynyñ Mərkəzi Qomiteti bu məsələ ilə yaxından məşqul olmalı idi. Bunun nətiçəsində ali məktəblərimizin şəbəkəsi və bu məktəblərdə oxujanların sayı xejli artdı. Texniki və başqa ali məktəblər, qadr hazırlıq ilə bilavasitə maraqlı olan xalq qomissariatlarına verildi. Ali məktəblərdə oxujanların həjəti birinci növbədə fəhlə simfinin balalar hesabına xejli jeniləşdi. Ölkənin içtimai həjətinə ali məktəbin məvqei xejli jyksəldi. Ali məktəb sovet dövlətinin jeni tələblərinə myvafiq olaraq ajaq qalxd.

Sizin myşavirə elə bir momentdə jəyşmişdir ki, bu zaman biz, artıq, ali məktəblərin jəniden təşkilinin əsasən qurtardıqyny deşə bilərik. Ölkəmizdə ali məktəblər qurulmuşdur. İş jalnız ali məktəblərin sayında və bu məktəblərdə oxujanların sayında deşildir, iş jalnız təhsil proqrammalarynyñ, planlarynyñ və sairənin jeniləşdirilməsində deşildir. Ali məktəblərin jəniden təşkil əsasən başa catdırılmışdır, o mə'nada başa catdırılmışdır ki, indi onlar sosializm quran dövlətin ehtiaclarına myvafiq olaraq qurulmuşdur.

Bu, o demək deşil ki, ali təhsil sahəsindəki vəziyyət bizi tamamilə kifəjləndirmişdir və bu işdə bizim bejyk nəqsanlarımıız joxdur. Əksinə,

biz bu neqsanlardan hələ danışmalı olaçaq. Lakin indiki ali məktəblər sovet hakimijətinin birinci illərində və hətta on il bundan əvvəl olan ali məktəblər deyildir. Bytəvlykdə ali təhsilimiz texniki və hərbi, pedaqogika və medisina, habelə digər ali məktəblərimiz gətirylərsə bu iş artıq elə təşkil edilmişdir ki, sovet dövlətinin bytyn ən myhıymın tələblərini əsasən edəyir. Bir çox neqsanlar göstərmək cətin deyildir və istəsəniz ali təhsilimizin bəzi sahələrində işin tam pozulması hallarını göstərmək olar. Ali məktəb işçilərinin Ymum Ittifaq myşavirəsi də elə onun ucyn qayğırılmışdır ki, bu neqsanlara qarşı həqiqi surətdə, bytyn enerji və mytəşəkkilliklə mybarizə aparılmasına kəmək edə bilsin. Sizin vəzifəniz onunla jyngylləşir ki, ali məktəblərin əsaslarının şəbəkəsi qurulmuş, bytyn ali təhsil işləri Sovet Ittifaqına lajiq vvs'ət alınmış və bizdə ali məktəbin gələcək inkişafı ucyn, ali təhsilin tərəqqisi ucyn lazımy plan hər şey vardır.

Bizim ali məktəbin vəziyyətini qapitalist dövlətlərinin ali məktəblərinin vəziyyəti ilə myqajisə etsəniz SSRI xərinə bəyjk fərq olduqunu gerəksiniz. Qapitalist dövlətlərində və Sovet Ittifaqında ali məktəblərin myqəddərətinə, hər bir başqa bəyjk ictimai hal kimi iki dnyjanyın—qapitalist və sosialist dnyjanyın inkişafındakı əsas fərq əks etdirir. Qapitalizm ölkələrində ali məktəb ağır bəhran və dyşgynlyk devry keçirir. SSRI-də iş başqadır. Bizdə vəziyyət bunun əksinədir.

Qapitalist ölkələrində ali məktəb haqqında mətbuatın son mə'lumatıy əlaq. Ali məktəblərdə oxujanların sayı haqqında belə bir mənzərə gəyryk: Fransada və Germanijada—hərəsində 74 min, Italijada 73 min, Bəyjk Britaniyada (Metropolijədə) 61 min. Jevropanyn «bəyjk dövlətlər» adlanan bu dövlətlərin 4-də ali məktəblərdə oxujanların ymumi sayı 270 min nəfərdir. Bunu da əlavə edək ki, Japonijada ali məktəblərdə oxujanların sayı 146 min nəfərdir. Beləliklə Germaniyanın, Italiyanın, İngiltərənin, Fransıyanın və Japoniyanın ali məktəblərində oxujanların ymumi sayı 400 min nəfərdən bir az artmışdır. Bunu SSRI-dəki vəziyyətlə myqajisə edin. Ali məktəblərdə 550 min oxujan olan təkçə Sovet Ittifaqının studentlərinin sayı Jevropanyn bəyjk dövlətlərinin Japoniya ilə birlikdə bytyn ali məktəblərin studentlərindən coxdur (alqışlar). Bu vəziyyətlə ıftixar etməyə bizim haqqımyz vardır. Sovet Ittifaqının fəhlə sinfi, kəndliləri və intelligensiası onunla ıftixar edə bilər ki, bizim ali məktəb jyksək inkişaf səviyyəsində durur, fəhlə-kəndli dövləti bu işin qajıybına, ehtiramla burzua dövlətləri ucyn myjəssər olmajaçaq dərəcədə qalır (alqışlar).

Bu da sizə mə'lumdur ki, son illərdə ali məktəblərin və bu məktəblərdə oxujanların sayının artması deyil, azalması bir sıra burzua dövlətləri ucyn xarakterikdir. Burzua ölkələrində ali məktəb, əməkçilərə nəinki myjəssər deyil, bəlkə o, bir çox hallarda hətta keçən illərə nisbətən tənəzzyl edir.

Buna baxmaraq bytyn burzua ölkələrində alimlər arasında işsizlik artır. Bu yalnız Jevropaja deyil, Ameriqaja da aiddir. Intelligensija əməjinin artıq elə sahələri vardır ki, burada ali təhsili olan mytəxəssislərin jarıbı işsiz və çox vaxt təminatla bir parca cərəksiz qalır. Axtarın gerək bizdə işsiz alim, işsiz mytəxəssis tapa bilərsinizmi! Hər kim, bizdə işsiz alim tapardysa ona mykafat yerərdik! (Alqışlar. Gyləmə). Bizdə vəziyyət əksinədir. İndi sovet ali məktəbi hər il jyz minə ə-

dər mytəxəssis buraxır və bir çox iş sahələrində mytəxəssislərə jənə də bəyjk ehtijaçmız vardır. Bizim şəraitdə «Alimlər işsizliji» sozy—aqyla gəlməz bir sozdyr.

Bələ də deilir ki, qapitalist ölkələrində alim adamlar aqır işsizli-jin çəzası onə gərə cəkirlər ki, onların bir coxu hazırkə qapitaliz-min reaqsionluqunu və cyyklyjyny uzun zaman başa düşə bilmirlər. Bu fikirde həqiqətin nişanəsi vardır. Burzua cəmiyyətinin alim və mytə-xəssisləri varlı təbəqələrdən, burzua və xərda burzua siniflərindən cə-xanlardır. İndi bu cəmiyyətdən, yaxşı, qabaqcıl, içtimai tərbiyə gəzlə-mək olmaz. Buna gərə də burzua və xərda burzua intelligentləri cox vaqt, qapitalizm quruluşunun artıq vaqtı kecdijini başa düşmək qabili-jətinə malik olmamaqla fərlənirlər. Onların bir coxu bu quruluşdan jə-rəşməkdə davam edir, bu quruluş isə onlara, alimlər arasında işsizlijin artması ilə aqır muzzd verir. Lakin burzua ölkələrində fəhlələrin və bir cox kəndlilərin zehində qapitalizmin revoljusion inkarı fikri daha artıq kək salırsa, intellijensijanın get-gedə daha bəyjk qismi və birinci nəv-hədə demoqratik təbəqələrdən olan qismi də, mytləq bu jol ilə gətmə-lidir.

Demək olar ki, artıx bir cox ölkələrdə qapitalizmi fəhlə sinfi icərisində özünə bərməz düşməni qazanmışdır. Jalnız fəhlələr icərisində deji, kənd-lilər icərisində, xərda qulluqular icərisində, qustarlar icərisində də na-rəz adamların sağı artır. İntelligent pəşələrindən olanlar, myəllimlər, həkimlər, inzenerlər, aqronomlar, professorlar, jəzəclər və alimlər icə-risində də narəz adamların sağı artır. Burzua ölkələrində get-gedə daha cox adam, o cəmlədən cəmiyyətin intijazlı təbəqələrindən alimlər, intellijensija-icərisindən cəxmış adamlar gəryb anlaşırlar ki, qapitalizm kulturanın inkişafını, elmin inkişafını təmin etməyə daha qadir deji-lir, tərəqqi işinə xidmət etməyə qadir dejidir. Bu adamlar öz nəzərləri-ni biza tərəf çevirirlər. Lakin qapitalizmin, tərəqqi işinə xidmət etməyə qadir olmadığını gəryb anlamaq azdır, kökündən cyyrməkdə olan ha-zırkə qapitalizmin doqurduqu faşizmin təhlükəsini də anlamaq azdır. Qapitalizmdən jeni quruluşa jol tapmaq da lazımdır. Bax həmin bu, So-vet İttifaqına, bizim işimizə, bizim kultura quruluşumuza, SSRİ-də tex-niqaanın və elmin inkişafına maraq oladır. Bizi əjrənirlər, qapitalizmə qarşı öz tənqidlərini və jeni cəmiyyət qurmaq jollarını bizim timsal-ımızda joxlaşırlar. Bunların hamısı jalnız bizim ölkənin əfkari-ymunij-jəsi qarşısında deji, bytyn progressiv bəşəriyyətin əfkari-ymunij-jəsi qarşısında da yzərimizə məs'ulijət qojur (gurultulu alqışlar).

II. ZAMANAMIZDA ALI MƏKTƏBİN HƏLLEDİÇİ VƏZİFƏSİ

Sizin myşavirədə ali məktəbimizin nəqsanlarından cox danışıldı. Bu isə doqrudur. Bu nəqsanlar az dejidir. Ali məktəbə olan tələblərimiz artıqca bu nəqsanlar bizim yəyn daha ajdın olur, bu tələblər isə artır və jənə artmaqda davam edəçəkdir.

Dövlətin bəyjk tələblərinə myvafiq olaraq ali məktəblərin qydrətli şəbəkəsini qurmaqla barabar biz bu işdə lazımı qajda jaratmaqdan hələ uzaqdayıq. Ali məktəbin hansı sahəsini gətyrsək hər addımda bunu hiss edirik.

Ali məktəblərin quruluşunda planlaşdırmanı gətyryn. Bizdə xalq təsərryfатынын və kulturanın bir xejli sahələri vardır ki, mytəxəssis.

qadrlar hazırlyq ilə pis təmin edilmişdir. Bir sıra respublikalarda milli mütəxəssis qadrlar hazırlyqının vəzifəti də jərtəməzdir. Busa hədə kəm-kəsir hələ coxdur.

Sizin mışavirə ali məktəbdə təhsil planlar və programmlar məsələlərinə böyük diqqət vərdir. Bu, vacib idi. Təhsil planlarının və programmlarının tez-tez dəyişdirilməsinə son qojmaq, bu işdə sabitlik jəratmaq lazımdır. Bunların hamısını arasıdıraraq hazırk tələblərə ujqun təhsil programmlar mışajən etmək və təhsili cətinləşdirən həddindən artıq coxpredmetliyə son qojmaq—ali məktəbin inkişafına ciddi mane olan bir sıra zıjanc bijaırsıylqlar ləqv etmək deməkdir.

İndi ali məktəblərin rəhbər qadrlar məsələsinə aln. Son zamanlarda direktorların və professor-mışlim qadrlarının secilməsinə az diqqət verilməmişdir. Lakin bu sahədə də zəif cəhətlər coxdur. Secmək azdır, bu qadrlara rəhbərlik etmək də lazımdır. Halbuki, məktəb işlərinə baxan baş idarələr bəzən cox zəif işləjirlər. Ali məktəb qomitətinin ezy də ali məktəblərin rəhbər qadrlarının secilməsi və ştat-oqlad sistemalarının dyzgyın kecirilməsi yzərində hələ cox işləməlidir.

Student təşkilatlarından burada nisbətən az danışıldı. Halbuki, ali məktəbdə bunlar myhımm rol oınaırlar. Təhsil ycın əlvərşli şərait jəratmaqda, studentlər arasında şyurlu intizam təmin etməkdə, gəncələrə içtimai tərbiyə verməkdə bunların işindən cox şey asıldı. Studentq Maqarovanın bu mışavirədə səljədijı nitqi qejd etməmək olmaz. Maqarova joldaş, öz sıxış ilə, xysusən ali məktəblərin rəhbərlərinin ali məktəbə jeni daxil olanlara qajıqsız janaşmalar haqqındakı səzlərilə, məktəbli gəncələrə qarşı bjuroqratizmin, vicdansız mynasibətin bizdə hələ nə qədər gycly olduqunu qejd etdi. O, öz ali kitabxana məktəbini də haqlı olaraq mydafiə etdi. Cynki xalqda kitabə, bilijə bu qəder böyük tələbat əmələ gəldijı bizim ölkədə kitabxana işi böyük dövlət işi əhəmiyyətini qazanmışdır. Student təşkilatlarının lazımi hallarda əzlərini daha cox gəstərmələri lazımdır.

Ali məktəb qomitətinin işi ali məktəblərin quruluşunda da, ali məktəbin texniki bazası qajıqsızna qalınmasında da, studentlərin jəşajış şəraitinin daha da jaxşılaşdırılmasında və bir cox başqa cəhətlərdə də əzyny gəstərməlidir. Qomitətin kəməjini xalq qomissariatlarımız da daha artıq hiss etməlidirlər. Lakin, artıq indi demək olar ki, qomitətin işinin birinci dövrinə nisbətən, burzua təhəvvylclərinin—zıjancyların rəhbərliyə soxulmuş olduqu dövrə nisbətən qomitəti jeni qajda ilə, işləməyə başlamışdır (atqışlar).

Ali məktəbdəki bir cox nəqsanlardan danışmaq olar və lazımdır. Bu nəqsanlar doqrudan da coxdur. Bu mışavirədəki məruzələrdə və nitqlərdə bundan danışıldı. Lakin indi bytyn diqqəti başlıca cəhətə vermək lazımdır. E'tiraf etmək lazımdır ki, ali məktəbin bytyn nəqsanlarından hazırda başlıcası jaxşı dərş kitablarının cətyşmamasıdır. Bunu həm professorlar, həm də studentlər e'tiraf edirlər. Dərş kitablarının cətyşmamasından burada azı danışılmalı. Lakin bu məsələni başqa məsələlərlə bir sırada dejlil, birinci dərəcəli əhəmiyyəti olan bir məsələ kimi qojmaq lazımdır.

Bizdə dərş kitablar az dejidir. Pis olmaıan köhnə dərş kitablar və jenişdirilmiş jaxşı dərş kitablar da vardır. Jeni-jeni dərş kitablar nəşrə hazırlandı. 1938-ci il ycın dərş kitablar nəşrinin böyük planı nəzərdə tutulmuşdur. Lakin bu hec də o demək dejidir ki, dərş kitablar nəşrinin bu planı az cox ciddi hazırlandı. Bu planı joxla-

malı və işi yalnız formal təsdiq etməkdən ibarət bilməməlidir. Hətta hazırlanan dərs kitablarının çox zaman vaxtında nəşr edilmədiyi də haqlı olaraq göstərildi. Lakin başlıca məsələ nəşriyyat sahəsində deyildir. Əsas diqqəti dərs kitablarının hazırlanmasına, tərtib edilməsinə vermək lazımdır. İndiki tələblərimizə uyğun dərs kitabları haqqında məsələnin nə qədər ciddi olduğunu orta məktəb üçün bir dərs kitabının nəşr edilməsi təmsalından bilərsiniz. Professor Səstəqovun və onun qruplarının tərtib etdiyi SSRİ tarixi dərs kitabı mə'lum olduğu kimi birinci mykafatı deyil, ikinci mykafatı almışdır. Lakin bu dərs kitabı əldə etmək üçün YIQ (b) P Mərkəzi Qomiteti də bunun üzərində az işləməli olmayıb (alqışlar).

Jaxş dərs kitablarının nəşr edilməsini həqiqi surətdə təmin etmək üçün çox böyük iş görmək lazımdır. Hər şeydən əvvəl bunun üçün elmi-myəllim qüvvələrini bacarıqla bir yerə yığmaq lazımdır. Onların uyğun sahələrə görə təşkil edilməsi üzərində çox, inadlı və ciddi işləmək lazımdır. Bu işə diqqət rəhbərlik etmək—həqiqətən ciddi və çox ağıllı iş görmək deməkdir.

Bizə, hazırkı tələbləri ödəyən dərs kitabı lazımdır. Bu kitab hazırkı elmin səviyyəsində olmalı və dil e'tibarilə şagirdlər üçün əlverişli olmalıdır. Bu kitab lazımi həcmdə bilik verməli və bununla barabar şagirdi öz gələcək, praktik fəaliyyətinə hazırlaşdırmalıdır. Bu kitab dərs üçün qiymətli şeylərin çox olduğu keçmiş dərs kitablarımdan və xarici dərs kitablarından geniş istifadə etməli və bununla barabar gənclərin ideya-siyasi tərbiyəsi vəzifələrinə lazımi dərəcədə uyğun olmalıdır. Ali məktəbin jaxş sovet dərs kitabı olmalıdır və olaçaqdır (alqışlar).

Studentlərin buna ehtiyaçı olduğunu sübut etməyə lüzum yoxdur. Bunun demək kifayətdir ki, jaxş dərs kitabları ilə həqiqi surətdə təmin edilmiş ali məktəb tapılmaz. Studentlər jaxş sovet dərs kitabı almaq səbirsizliklə gözləyirlər. Onlar bunu gözləməkdən jorulmuşlar. Belə dərs kitabı ali məktəblərin professorlarının bytun işini də asanlaşdırar. Uyğun dərs kitabı olmadan hətta jaxş verilən dərs, qismən qiymətdən düşür. Buna işə dəzmək olmaz. Stalin Qonstitusiyası, qolxoz quruluşu, sosialist planlaşdırması, xalq təsərrüfat ucotu və başqa bu kimi temalara aid dərs kitabları nəşr etmək məsələsi də durur.

Biz, indi ali məktəb üçün dərs kitabları məsələsini ciddi qoşa bilirik. Bizdə bu böyük vəzifənin öhdəsindən naməslə gələ biləcək elmi-myəllim qadrları vardır. Professorlar və myəllimlər, qoça alimlər və gənç elmi işçilər bu işdən ən myhımm və tə'xirə salınmaz dövləti vəzifə kimi japışmalıdırlar. Biz bunun üçün lazımi təşkilat şəraiti yaratmaq, uyğun avtorların və avtor qruplarının işini asanlaşdırmaq borcluyuq. Burada bir çoxları üçün iş, maraqlı və sovet dövlətinə son dərəcə qiymətli iş tapılar. Şybhə etməmək olar ki, bu iş təhsil proqramlarımızın və planlarımızın tənqidi surətdə daha ciddi joxlanılmasına səbəb olaçaq, ali məktəbdə və elm sahəsinin özündə də bir sıra yeni məsələlər qaldıraçaqdır.

Bu dərs kitablarının nəşrini təşkil edincəyədək, köhnə dərs kitablarını, hətta bizi artıq hec də kifayətləndirməyən dərs kitablarını hələ bir çox dəfə yenidən nəşr etməli olaçaq. E'tiraf etmək lazımdır ki, ali məktəbin, yeni dərs kitablarına, gələcək inkişaf üçün ona möhkəm baza verəcək sovet dərs kitablarına ehtiyaçı vardır. Keçmişlərdə bolşeviq-

lər agitasiya broşuraları və qə'tnamələrilə daha çox məşğul olmalı olurdularsa indi vəzifələrimiz çox myrəkkəbləşmişdir və qo'q qə'tnamələr az olsa da yaxşı sovet dər's kitabları çox olsun (alqışlar).

Sizin m'ysavirə bu məsələyə lazımi təkən v'etərsə, b'eyk iş g'erməyş olar. Ali m'əktəbdəki bir çox n'eqsanlar' unutmaz olma'z. Lakin burada başı'ca n'eqsanın n'ədən ibar'ət oldu'ğunu başa d'üşm'ək lazımdır. O zaman bizə a'jdən olar ki, burada h'əllədiçi v'əzifə ali m'əktəbi, b'eyk işimizə, sosializm işinə l'əyq yaxşı d'ər's kitabları ilə t'ə'min etməkdən ibar'ətdir. Belə olarsa ş'yb'həsiz ali m'əktəbimizi jeni daha jyksək pilləyə qaldıraraq və ali m'əktəb öz jeni myvəffəqijjətlərilə daha yaxşı parlajar (alqışlar).

III. IDEJA-SIJASI TƏRBİJƏNİN ƏHƏMİJJƏTİ

Nə ucyn biz bolşeviqlər ideja-sijasi tərbiyəyə bu qədər b'eyk əhə'mijjət veririk? Nə ucyn? Onun ucyn ki, işimizin b'eyklyjy, sosializm işinin b'eyklyjy bunu tələb edir. İşimiz o qədər b'eykdyr ki, sovet hakimijjətinin həyatı jəniddən qurması o qədər əsaslı dəyişiklik əmələ gətirir ki, bizim şəraitdə ancaq g'ündəlik iş və çari ehtijaclarla məşğul olmaqla kifajətlənmək olmaz, inkışafı'mızın baş joluna, istirakcəsə oldu'qumuz tarixi hadisələrə ş'yrulu janaşmaq lazımdır. Biz bolşeviqlər hesab edirik ki, tarixi hadisələrdə, onların əsl mahijjətini aşkara çıxaran leninizm d'yz qompa's ola bilər. Leninizmə jə'jələnmək—ali m'əktəb işçilərinin ən myhymm vəzifəsidir, sovet studentlərinin ən myhymm vəzifəsidir.

Əz fikrimi a'jdənləşd'ərmaq ucyn, mən, qapitalizmdən sosializmə keçid vəzifəsini leninizmin neçə anladığı yzərində dajanaçaqam. Leninizm əjrədir ki, sosializmi, ancaq qapitalizmdən bizə qalan materialdan qurmaq olar, sosializmi haralarda isə syn'i surətdə jetišmiş, qapitalizm çəmijjəti xariçində tərbiyə edilmiş, həjatda olma'yan və ola da bilməjəcək «cox təmiz» m'ə'myn sosialistlərin əli ilə dejil, həqiqi n'eqsan və məzijjətləri ilə barabar həqiqətdə, qapitalizm çəmijjətinin icində jetišmiş və tərbiyə edilmiş adamların əli ilə qurmaq olar. Zama'nımız jeni-jeni faqtlar' Leninin bu fikirlərinin b'eyk əhə'mijjətini bizə g'östərir. Buna g'erə mən burada V. I. Leninin bu məsələ haqqında diqqətə ş'ajan mylahizələrindən birini sitat g'ətirəcəyəm. Mən, Leninin 1919-çu ilin mart a'jynda jəzylmış «Sovət hakimijjətinin myvəffəqijjətləri və cətinlikləri» məqaləsini g'ətyr'rəm.

Lenin burada belə jəzır:

«Köhnə utopist sosialistlər xəjal e'dirdilər ki, sosializmi, başqa adamlarla qurmaq olar, onlar əvvəlcə yaxşı, təmiz, g'ezəl t'ə'lim almış adamlar tərbiyə edəcəklər və sonra bunlardan sosializm quraçaqlar. Biz həmişə g'ylb dejirdik ki, bu quqla o'junudur, bu çiddi sijasət dejil, özyny əzib-byzən qızların sosializm qurmaq əjlənçəsidir.

Biz sosializmi, qapitalizmin tərbiyə etdij'i, onun korladığı, pozduqu, lakin e'jni zamanda mybarizə ucyn mətinləşdirdij'i adamlardan qurmaq istəjirik. Hər hansı bir ordudan min qat artıq qurban verməyə qadir olaçaq şəkildə mətinləşmiş proletarlar vardır; on millionlarla avam, daqı'nıq, lakin proletariat bacarıqlı taqtıqa j'yrdərsə, mybarizədə onun ətrafında birləşə biləcək məzlum kənd-

İllər vardır. Sonra başdan-ajağa burzua dynjabyxıxı ilə dolu elm, texniqa mytəxəssisləri, burzua şəraitində,—burzua şəraitində olsa yaxşıdır, hətta mylkədarlıq, dəjənək, qrepostnoiculuq şəraitində təbiiyə edilmiş hərbi mytəxəssislər vardır. Xalq təsərrüfatına gəl-dikdə, bytyn aqronomlar, inzenerlər, myəllimlər—bunların hamı-sı varlıqlar sinfindən gətyrylyrды, bunlar havadan düşməmişlər! Joxsul, dəzğah başında duran proletar və xısla işləjən kəndli nə car Nıqolaj zamanında, nə də respubliqacı prezident Vilsonun, za-manında universitet qurtara bilməzdilər. Elm və texniqa zəngin-lər ucyn, varlıqlar ucyn idi; qapitalizm ançaq azlıq ucyn qultura verir. Biz isə sosializmi bu qulturadan qurmalyıq. Bizim başqa materialımyz joxdur. Biz sosializmi, dejiən naqyla ujaaraq, parniq-lərdə hazırlanmış adamlardan deji, qapitalizmin dynəndən bugy-nə bizim ucyn qoıduqı materialdan geçikmədən, indidən qurma-lyıq.

Bizdə burzua mytəxəssisləri vardır, başqa mytəxəssislər jo-xdur. Bizim başqa kərpiçimiz joxdur, bizim, tikmək ucyn başqa materialımyz joxdur. Sosializm qalib gəlməlidir və biz socialist-lər və qommunistlər işdə sybut etməliyə ki, biz bu kərpiçlərdən, bu materialdan sosializm qurmaq, qulturadan cox çyz'i istifadə etmiş proletarlardan və burzua mytəxəssislərindən sosializm çə-miyyəti qurmaq qadirik.

Əjər siz bu materialdan qommunizm çəmiyyəti qura bilməsəniz, o zaman siz quru boşboqazsınyz, naqqalsınyz.

Dynja qapitalizminin tarixi mirası məsələni belə qoımuşdur! Biz hakimiyyəti ələ aldığımız zaman, biz sovet apparatıny əldə etdi-jimiz zaman qarşımyzda qonqret olaraq duran cətinlik bu idi!

Bu, vəzifənin bir jaryıxdır, həm də bu vəzifənin bejyık jaryıxdır. Sovet apparatı o deməkdir ki, əməkçilər öz kytləvi birləş-mələrinin aqırlıqı ilə qapitalizmi əzə, biləcəq şəkildə birləşmişlər. Onlar qapitalizmi əzdirər də. Lakin qapitalizmi əzməkdə tox olma-zsan. Qapitalizmdən qalan bytyn qulturanı almaq və ondan sosi-alizm qurmaq lazımdır. Bytyn elmi, texniqanı, bytyn bilikləri və inçəsənəti gətyrmək lazımdır. Bunsuz biz qommunizm çəmiyyətinin həjətiy qura bilmərik. Bu elm, texniqa, inçəsənət isə mytəxəssis-lərin əlindədir və onların başındadır.

Bytyn sahələrdə vəzifə belə qoıulmuşdur,—bu vəzifə, bytyn qapitalizm ziddiyyətli olduqu kimi, ziddiyyətli, cox cətin, lakin jerinə jətilirə biləcəq bir vəzifədir. Ona görə jox ki, biz iijirmi ildən son-ra təmiz qommunist mytəxəssislər: ləkəsiz və qysursuz qommu-nistlərin birinci nəslini jətişdirəcəyik; jox, baqırsınyz, biz hər şeyi indi qurmalyıq, burzuaizija qarşı, bytyn dynja burzua elmi-nə və texniqasına qarşı mybarizə etmək ucyn iijirmi ildən sonra jox, iki ajdan sonra qurmalyıq. Biz burada qalib gəlməliyə. Kyt-ləvi aqırlıqımyzla burzua mytəxəssislərini bizə xidmət etdirmək cətidir, amma mymkyndyr; biz bunu edərsək qalib gəlerik».

Siz gəryrsınyz ki, Lenin ta əvvəldən sosializmin məhz neçə, məhz hansı materialdan qurula biləcəyi məsələsini tamamilə ajdən qoımuş idi və siz bunu da gəryrsınyz ki, biz bu jolda nə qədər irəliləmişik. O, sosializm qurmaq ucyn əvvəlçə «jaxşı, təmiz, gözəl təlim almış

adamlar», «Parniqlərdə hazırlanaçaq adamlar» tərbiyə etmək lazım gəldiyi haqqında fikirlərə şiddətli istehza edirdi. O, bu fikirləri açmış istehza ilə alt-üst edərək deyirdi: «Biz sosializmi qapitalizmin tərbiyə etdiyi, onun korladığı, pozduqu, lakin eyni zamanda mybarizə ucyn mətinləşdirdiyi adamlardan qurmaq istəyirik». O, göstərdi ki, kapitalizm cəmiyyətində burzuazija və aqalığ edən başqalar ilə janış olaraq proletarlar vardır, bunlardan qapitalizm, sosializm uqruna qəhrəman mybarizələr ordusu yetişdirir və bunlar bacarıqlı taqtiqa səjəsində millionlarla kəndliləri və xərda şəhər adamlarını öz ardınca apara bilərlər. Lakin o, bunu da göstərdi ki, bu kafi deyildir, qapitalizmin cəmiyyətini əvəz edəcək sosializm quruluşu işinə varlı siniflər içərisindən cəkməmiş, burzua ruhunda tərbiyə edilmiş inzenerləri, myəllimləri, aqronomları və başqa intelligenləri də qoşmaq lazımdır. «Lenin göstərdi ki, burzua mytəxəssislərini işə cəlb etmədən sosializm quruluşuna girişmək olmaz. O, hələ o zaman deyirdi: «Bizim başqa kərpicimiz yoxdur, bizim tikmək ucyn başqa materialımız yoxdur, Sosializm qalib gəlməlidir və biz, sosialistlər və qommunistlər işdə sybut etməliyə ki, biz bu kərpiclərdən, bu materialdan sosializm qurmağa, qulturadan cox çyzi istifadə etmiş proletarlardan və burzua mytəxəssislərdən sosializm cəmiyyəti qurmağa qadırıq». Lenin aiddən deyirdi: «Qapitalizmin qoıduqu bytyn qulturanı almaq və ondan sosializm qurmaq lazımdır. Bytyn elmi, texniqanı, bytyn bilikləri və inçəsənəti getyrmək lazımdır. Bunsuz biz qommunizm cəmiyyətinin həyatını qura bilmərik». Lenin köhnəlikdən yeniliyi yaratmaq, yeni cəmiyyətlərin interesləri ucyn köhnə materialdan istifadə etmək yolunu göstərmişdir. Biz bu yol ilə, leninizm yolu ilə getmişik və siz gəyrsynyz ki, sosializm qalib gəlmişdir. (Gurultulu alqışlar).

Lakin bu materialdan yeni cəmiyyət qurmaq ucyn məqsədi və onun həyata kecirilməsi jollarını aiddən gərmək lazımdır. Öz geryş dairəsini burzua cəmiyyətində adət edilən məfhumlarla və gündəlik xərda qajqlarla məhdudlaşdırıldıqda epoxamızın adamlarının qarşısına tarixin qoıduqu əsaslı vəzifəni, cəmiyyəti yenidən qurmaq və yeniləşdirmək vəzifələrini başa düşmək olmaz. Tarixi inkişafın baş jolunu işxlandıran myasir hadisələrin mənasını aşkara cəxaran marqsizmleninizm kimi nəzəriyyəni mənimsəmədən zamanımızın tarixi hadisələrinin şyurlu iştirakcisi olmaq olmaz.

Bu, o demək deyildir ki, epoxamızın qabaqcıl adamlarını daşmaq haqqını almaq ucyn qommunistliyə jazylyb yzərinə mytabiq bir jarlıq jaryəçərmaq kifayətdir. Biz indi jaxşı bilirik ki, bizim ən qəddar düşmənlərimiz də qommunist donuna, leninizm mydafiəçiləri donuna girirdilər. Hadisələr belə adamların bəzilərinə hətta myvəqqəti olaraq getyryb jyksejə qaldıyır, lakin fərqi yoxdur, saxtakarlıq gəçtez aşkara cəxəcaqdır. Uzyne sosializmə rəqəbət masqası taxan, həqiqətdə isə pul kisəsi dolu aqalardan sədəqə almadan, burzuazijaya qulluq etmədən jəşamaqın mymkyn olduquna inanmayan myxtəlif fərqləndirən adamlar da epoxamızın bəylik hadisələrində myəjjən rol oynajaraq bəzən yzə cəxırlar.

Son zamanın hadisələrindən sonra biz jaxşıca bilirik ki, sovet hakimiyyətinə və bolşevik partiyasına jaltaqlanan adamlar arasında burzuazianın köhnə və yeni muzdlu agentləri, aqıvardıjacıların və xa-

riçi razvedqaların agentləri az dejildi. E'tiraf etmək lazımdır ki, biz onların çoxuna jolverilməz e'timad göstərmişdik, biz onlarla hətta mybarizə apardığımız halda xejli myddət onlar sijasi cərəyanı təmsil edən idejaly adam sajmışdıq. Həqiqətdə isə bytyn bu trotskistlər, buxarincilər və onlar kimi adamlar coxdan çasuslar və qatillər bandasına, zijansylar və diversantlar bandasına cevrilmişdilər. Bunların arasında car xəlifjesinin qəddar agentləri, çyzi muzd myqabilində aqquvardijasy və xariçi razvedqaların ən alcaq tapşyryqlarını jerinə jettirən, onların qarşısında səjilə qarnıystə syrynən pozquq provoqatorlar və xainlər az olmaıdyq aşkar oldu. Bu aqalara ikiyzlylykdə məharət qazanmaq, xəjanətkarlıqda ilan kimi qvırylmaq lazıym gəldi. Adlar son myhakimələrdən sizə bellı olan bu aqaların hamısı indi bytyn dınyaja həqiqi şəkillərində, masqasız göstərilmişdir və siz bilirsiniz ki, bu insan tər-tekıntytlərindən daha ijrənc mənərə, demək olar ki, təsəvvır etmək olmaz.

Bəli, bu adamlar, köhnə cəmiyyətin, qapitalizmin hakim siniflərinin icərimizə gəndərib işimizi pozmaq, işimizin myvəffəqiyyətini pozmaq istədiyi adamlardır. Bu adamların vasitəsilə burzuazija jənə hakimijət başına qajətnaq, jənə öz hakimijəti ycın jer acmaq istəmişdi və istəyir. Bytyn bu qatillər, çasuslar və zijansylar syrysı burzuazianın son umudu idi. Aqquvardijasyclar və mənşeviqlər, eserlər və xariçi spionlar-razvedqasylar onların pozucu ikiyzly işinə bel baqlayırdylar. Köhnə cəmiyyətin sosializmə qarşı mybarizə ycın idejaça bundan jyksek, mə'nəvi cəhətcə bundan məhkəm səji qalmamışdır. Bytyn bu trotskistlər və buxarincilər əzlərinin hər çyr əlahtylar ilə birlikdə burzuazija cəmiyyətinin tər-tekıntytsyndən, onun agentlərindən başqa bir şey dejildirler; burada ideja adını, moral adını cəkmək çajiz olarsa, bu cəmiyyətin ideja və moral simasıny təmsil edirlər. Biz, axıradək fahişələmiş, bu adamların kim olduqunu indi jaxş bilirik. Qnlar öz ijrənc, cılpaxlaşdırılmış simaları ilə çyryğ, son gynlərini kecirən burzua siniflərinin ideja moral simasını əks etdirirlər. Biz də onları, tarixin o qəder də uzaq olmayan, gələcəkdə qapitalizm cəmiyyətinin özyny də gəndərəcəji jərə gəndərdik. **(Gurultulu aqlaşlar).**

Lenin göstərmişdir ki, qapitalizmin qoıduqu materialdan sosializm qurmaq vəzifəsi ziddijətli vəzifədir. Köhnəlik jəniliyə dəjyssyz, inadlı mybarizəsiz jol vermir. Digər tərəfdən jənilik, deməli jeni adamlar da ancaq bu köhnəliklə mybarizədə sosializmin jolunu cəsərtlə təmizləjərek artıb bərkijə bilərlər. Bu ziddijətlərdən baş cıxara bilməji təmin etmək, dyzgyn jol tapmaq və zamanamızın qabaqıl adamları ilə cijin-cijinə irəliləmək ycın kytələrin ideja-sijasi tərbiyəsi sahəsində, gənclərin ideja-sijasi tərbiyəsi sahəsində, həmçinin bytyn sahələrin rəhbər qadrlarının və mytəxəssislərinin ideja-sijasi tərbiyəsi sahəsində daim işləmək lazımdır. O zaman, bytyn və hər çyr burzua naçinslərini, onlar nə qəder ikiyzlylyk etsələr də, nə qəder məharətlə qvırylsalar da onlar axıradək darmadaqın etmək momentini cox gəzləmək lazıym gəlməz. **(Aqlaşlar).** Bizdə xalq kytələri icərisində işimizin dajaq syrətlə artır və məhkəmlənir, işimizin dajaq isə zavodların, fabriqa və qolxozlarımızın staxanovcuları və zərbəçiləridir, əmək qəhrəmanlarıdır, texniqa və elm qəhrəmanlarıdır, hərbi iş, aviasija və Arqtiqa qəhrəmanlarıdır, bilik və ictimai təcrybəsini artı-

ran sovet gəncləridir. (Alqışlar). Bu qvvələrin durmadan artması qarşıbında düşmənlərimizin cəhdləri gücsüzdür. Yeni cəmiyyət qurucuları şüurlarında şüurla iştirak etmək və öz vətəninə axıradək sədaqətlə xidmət etmək arzusu ölkəmizin hər nəslindən olan adamların get-gedə daha artıq bəyriyir.

Siyasi cəhətcə ifşaedici olan son myhakimələrin ibrət dərsləri çox əhəmiyyətliidir. İndi biz zamanamızda siyasi qajqəsbəzliqəni nə qədər təhlykəli olduqu haqqında, Stalin joldaşın göstərişlərini xysusilə yaxşı jadda saxlamışbq. Dövlət məsələsində ymumijətlə dövlət və xysusən sosializm dövləti məsələsində təsəvvyrələrimiz də tamamlanmış oldu. Biz, xariçi dövlətlərin şpion razvedqalarının siyasi rolunu və əzymyzyın yaxşı razvedqaməz olmasız lyzumunu bu vaqtdək olduqundan daha artıq başa dysdyk, Dövlət məsələsində təsəvvyrələrimiz daha qonqret oldu, bu da yeni qommunizm cəmiyyəti qurmaq işində dövlət apparatından daha dyzgyn istifadə etməkdə işimizi jyngylləşdirəcəkdir.

Xalq düşmənlərinə qarşı mybarizədən biz hec də zəifləmiş cəxmadbq. Əksinə olaraq biz daha artıq möhkəmləndik və işimizin tam qələbəsinə daha artıq əminik. (Alqışlar).

Bu hadisələrin praqtiki işimizə neçə təsir etmiş olduqunu, hec olmazsa belə misaldan görmək olar. Mən sənajein bu ilki işini nəzərdə tuturam. 1937-ci ildə, ziyancılıqın ifşa edilməsi nəticəsində biz sənajədə qadrlar xejli dəyişdirməli olduq. Biz, öz uzun myddətli təcrübəsi ilə həddindən artıq loqalanan, həqiqətdə isə siyasi cəhətcə əslini itirmiş və ziyancılıq işinə qarşınmış bir çox «qommunistlərin» və inzenerlərin-mytxəssislərin əvəzinə son aylarda bir çox yeni adamlar, başlıca olaraq keçmişdə gerkəmli olmayan praqticləri və gənc mytxəssisləri irəli cəkməli olduq. Sənajein bəzi sahələrində siyasi cəhətcə cyrymys olan bir çox işçiləri dəyişdirmək lazım gəldi. Sənajədə rehber qadrların bu cyr yeniləşdirilməsinin ilk nəticələri haqqında artıq indi myəjjən fikir seyləmək olar.

Mə'lum olduqu kimi, 1937-ci il nojabrın 30-da sənajein 1938-ci il ycyın istehsalat programması e'laş edilmışdi. Bu programma bu il sənaje produqsijasının keçən ilə nisbətən 15,3 prosent artmasını nəzərdə tuturdu. Sənajeimizin indiki əlcysyndə sənaje produqsijasının bir ildə bu qədər artması, bunun sosializm quruluşunun qapitalizm quruluşundan,—jənə dərin iqtisadi bəhrənin genişləndiji qapitalizm quruluşundan ystylyjyny parlaq surətdə qejd etdiji bir jəna dursun, bəyjk cəmiyyətdir. Bizim indiki təsərryfatsə qadrlarımız, onların qarşısına qojulan vəzifənin əhdəsindən gələ bilirlərmi?

Bu ilin janvar ajının istehsalat produqsijası keçən ilin janvarı ilə myqajisə edək. Belə mə'lum olur ki, janvarda produqsija 1937-ci ilin janvarına nisbətən 5,5 prosent artmışdır. Biz irəliləmişik, amma keçən ilə gerə bu artım hələ nisbətən azdır. Bu ilin fevral ajında sənaje produqsijası keçən ilin fevralına nisbətən 9 prosent artmış idi. Bununla irəliyə doqru daha bir addım atılmış idi. Bu ilin mart ayında sənaje produqsijası keçən ilin mart ajına nisbətən 12 prosent artmışdır. Sənajein artması tempi bundan olduqca ajdın gərynyr. İndi bizim əlimizdə aprel ajı haqqında da rəqəmlər vardır. Aprel ayında sənaje

produqsiyası keçən ilin aprelinə nisbətən 15 prosent artmışdır. (**Gurultulu alqışlar**).

Gərdyjynyz kimi, sənəjeimiz artıx illik planı jerinə jetirmək jolu-na girmişdir. Lakin bu o demək dejildir ki, bizdə geridə qalan və pıs işləjən sənaje sahələri joxdur. Əldə edilmiş səviyə ilə arxayınlaşmaq-dan bəhs etmək belə artıqdır. Lakin siz başa düşsyrsynyz ki, sənajein belə jyksəlişi və belə artım tempi ancaq saqlam əsas yzərində ola bilər. Jeni qadrlar gəzjmyzyn qarşısında sənajeə rəhbərliji öjrənir-lər. Sijasi cəhətçə iflas etmiş rəhbərlərin dəjisdjirilməsi, təsərryfət ap-paratının düşmənlərdən-zijancılardan təmizlənməsi hec də sənajei zə-iffələtməmişdir. Jeni qadrlar onlara tapşırılmış işi artıq öz əllərinə alırlar, işin əhdəsindən myvəffəqijjətlə gəlirlər. Bu, bizim təsərryfətçə qadrlarımızın nə qədər artıdığını, bizim artıq indi nə kimi rezerv-lərə malik olduğumuzu və jenı qyvvelərin, dyzgyn irəli cəkilməsini, on-lara dyzgyn tərbijə və rəhbərlik edilməsini təşkil etməklə neçə inamla irəliləjə biləcəjimizi göstərir. Bu çyr myvəffəqijjətlər onun sajesində mynkyn olmuşdur ki, ölkəmizin bytyn fəhlə sinfi və bytyn əməkçilər kytləsinin içimai şyuru və əməji təşkil etmək bacarıqı syr'ətlə artır. Bizim bytyn ısaqlarımız ibtidai məktəblərə çəlb edilmişlər; orta təh-sil syr'ətlə artır. Orta məktəbin millionlarla oqlanlar və qızlar ycyn acıx olmasa cox bəyik əhəmiyyətə malikdir. Ali məktəbin jenı mytə-xəssislər qadry hazırlamaqda son illər ərzində gərdyjy işlər artıq öz ciddi nəticələrini verməyə başlamışdır. Biz hər bir kəhnə mytəxəs-sisin qədrini bilməli və onlar qorunmalıyq, lakin artıq mytəxəssis-lərimiz icərisində başlıca qyvveni jenı nəsilədən cəhan mytəxəssislər təş-kiil edir ki, bunların da saje gyndən gynə artır.

Sovet Ittifaqı xalqlarının qultura cəhətinçə nə qədər artmış oldu-quunu, mytəxəssis qadrlarımızın da nə qədər artmış olduğunu biz ad-dım başında təsərryfət cəbhəmişə aid olan faqtlardan gəryryk. Biz diñc təneffys dövrymyzy uzatmaqda hər vəcəle cəlbşmşyq və cəlbş-ryq,—sovet hakimiyyətinin və bolşevik partijasının sə'ji, bəyik rəhbə-rimizin və xalqların rəhbəri Stalin joldaşın sə'ji həmişə bu cəhətə jə-nəldilmişdir. (**Gurultulu və syrəkli alqışlar. Hamı ajağa qalxır**).

Bu diñc təneffys illəri bizim ycyn əbəş olmamışdır. Jenı sovet my-təxəssisləri qadry hazırlamaq işində az iş gərylməmişdir. İndi bu sa-hədə məsələni ideja-sijasi tərbijə həll edir. Hələ bir il bundan əvvəl Stalin joldaş demişdir:

«İndi bizim ycyn əsas məsələ qadrlarımızın texniki gerilijini aradan qaldırmaq dejildir, cunki bu gerilik əsasən artıq aradan qaldırılmışdır, əsas məsələ sijasi qayqışyzylyqyn və təsadyfi ola-raq partija bileti almış zijancılara sijasi cəhətdən tez inanmaqlı-qyn aradan qaldırılmasa məsələsidir».

Inamla irəliləmək ycyn, vətənimizin qyvvelərinin cıcək kimi acıy-maşy tə'min etmək ycyn biz, Stalin joldaşın bu göstərişlərini jadda saxlamalıyq, zamanamızda ideja-sijasi tərbijənin əhəmiyyətini jadda saxlamalıyq.

70—71-ci illərdə Fransa-Prussija myharibəsində nemeslərin qələbə-si haqqında vaqtilə dejildir ki, bu qələbədə həlledici rolü məktəb, my-əllim oınamışdır. Həqiqətən bu zaman Germanija öz əlkəsində təh-sili jyksəltmək ycyn az iş gərməmişdir. Bu da başqa momentlərlə ja-

naşş olaraq, nemeslərin fransızlara qalib gəlməsində çox böyük rol oynamışdır.

Ölkəmizdə son illərdə qulturanı jyksəltmək, xalq maarifini inkişaf etdirmək, jyksək ixtisaslı mytəxəssislər qadrlı yaratmaq sahəsində öz ölcysy və əhəmiyyətində görə misli gərynməmiş işlər həyata keçirilmişdir. Bizim ölkəmiz artıq 1918—20-ci illərdə xarici interventlərə qarşı ilk döyşlərdəki kimi ölkə dejidir. Hətta o zaman, myharibə nəticəsində jarym daqylmış qulturaça geridə qalmış və taqətdən dısmış ölkə geniş ölcydə təşkil edilən xarici basqının öhdəsindən gələ bilmədisə, indi xalqın maddi və qultur səviyyəsinin xeyli jyksəlmış olduqu, Sovet Ittifaqı xalqlarının bolşevik bajraqymız altında sijasi və mə'nəvi cəhətcə misli gərynməmiş şəkildə birləşmiş olduqu bir zamanda işimizin myuvəffəqijjəti ycyn kifajət edər ki, Sovet Ittifaqının hər bir vətəndaş öz borcunu, öz xalqının sədaqətli oqlu olmaq borcunu jeri-nə jetirsin. **(Gurultulu alqışlar).**

İndiki momentin sijasi vəzifələrini neçə başa dısmək lazıy gəldijini Stalin joldaş bu jaxınlarda qomsomlcu Ivanova jazdıq məktubda jənə jada salmışdır. O jazmışdır:

«Bytyn xalqymız hərbi hyçum təhlykəsi qarşısında səfərbər hazırlyq vəziyyətində saxlamaq lazımdır ki, hec bir «təzadyf» və xarici dısmənlərimizin hec bir foqusı bizi qəfilədən jaxalaja bil-məsin»...

Bu vəzifəni jeri-nə jetirmək ycyn intelligensijamız, ali məktəb işciləri, student oqlamlar və qızlar onların qarşısında duran vəzifəni: leninizmə jejələnmək, böyük sosializm quruculuqu işinin bolşevikçəsi-nə şyurlu iştirakcys olmaq vəzifəsini jadda saxlamalıdır. Sizə, ali məktəb işçilərinə jalmız qultura işçiləri sıralarında dejil, həmçinin dövlətimizin bytyn iş sahələrində qabaqcıl jer verilmişdir. Sizə çox şey yerilmişdir və buna görə də xalq qarşısında-sizin məs'ulijjetiniz böyükdyr. **(Alqışlar).**

Sizin bytyn işlərinizə və ayrı-ayrılıqda hər birinizin işinə dövlət tərəfindən gycly jardım tə'min edilmişdir. Siz, öz xalqınızla, bu jaxınlarda SSRİ. Baş Sovetinə seckilərdə olduqu kimi sovet respubliqaların Baş Sovetlərinə seckilərdə də bolşevik bajraqı jyksək dılqalanan xalqınızla cijin-cijinə jirəlilədikdə, öz işinizdə gycly və jyksək qənaət hissi dujaçaqşınız! **(Gurultulu alqışlar, xalqların rəhbəri, alimlərin, studentlərin, professorların və myəllimlərin sevimli dostu Stalin joldaşın şərafinə və Molotov joldaşın şərafinə təbrik səsləri).**